

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: Udrag fra . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. XX. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677736515632/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

XX

der i nærværende udgave rettet: 1) åbenlyse tryk- eller skrivefejl er rettet, imod behørig omtale i variantapparatet; 2) rettelser i håndskrifterne med samme hånd er som regel fulgt, hvorimod rettelser foretaget af andre hænder ikke er medtaget, heller ikke i variantapparatet, idet sådanne rettelser normalt bygger på andre kendte håndskrifter; 3) udgiveren har haft princippet om *lectio difficilior in mente*, og enkelte rettelser er foretaget i overensstemmelse hermed, dog kun hvor en sådan rettelser har kunnet begrundes også ad anden vej; 4) egentlige udgiver-konjekture er yderst sjældne; som ovenfor nævnt har udgiveren gennemgående foretrukket at lade endnu uførtolkede steder stå som en slags spore til læsere med en større historisk specialviden; men i enkelte tilfælde har det dog været rimeligst at rette, f. eks. i de tilfælde, hvor afskriverne ikke har forstået hentydninger, som let nu kan forklares ad historisk vej (detaljer i Griffenfeldts biografi, detaljer fra den skånske krig o. s. v.). - I overensstemmelse med hovedsynet på forholdet mellem de ældste afskriverne og de omhandlede begivenheder har det været mit konsekvente princip at prøve på at følge den foreliggende tekst så langt som overhovedet muligt, da man må antage, at skriverne må have tænkt sig noget med deres formulering, og at man ikke kan kassere den, før alt er prøvet med hensyn til at opfatte denne mening i teksten; konjekture i teksten og i kommentarbindet bygger først og fremmest på de ældste håndskrifter og på studium af de historiske begivenheder og af de implicerede personers bibliografi.

De rettelser, der er foretaget i udgaven, er anbragt i {}, og i variantapparatet findes oplysninger om tekstgrundlagets form og om den håndskriftlige baggrund for den indførte rettelser; endvidere vil de øvrige varianter til stedet bringes fuldstændigt.

V. *Variantapparatet*. Udgavens udgangspunkt var, at Worms specielle digtning med talrige ofte helt uigennemskuelige hentydninger krævede, at hele håndskriftsmængdens variantmasse blev medtaget. Under mit Islandsophold blev hele variantapparatet færdigredigeret ud fra dette princip. Ved arbejdets afslutning stod det dog klart, at Worm-overleveringens store omfang og slette kvalitet ville gøre denne fremgangsmåde for bekostelig og samtidig for lidet givende for læserne, idet væsentlige varianter fra samtlige håndskrifter ville drukne i et hav af ligegyldigheder fra det store flertal

XXI

af unge håndskrifter, hvori afskriverne af simpel uvidenhed omdigtede steder, der var uforståelige for dem, til meningsfyldte, men banale og forkerte passager. Såfremt man ville undgå, at de værdifulde varianter fra håndskrifterne før 1700 skulle forsvinde i mængden, måtte man finde et nyt redaktionsprincip eller bringe variantapparatet tvodelt: en A-del med de ældste og delvis samtidige varianter, og en B-del med hele det øvrige materiale; denne sidste udvej, der ville have været den videnskabeligt korrekteste, ville dog blive urimelig bekostelig, idet A-delen s varianter alle eller næsten alle også findes i den øvrige håndskriftmængde, hvad der ville have resulteret i, at man måtte have trykt A-delen s varianter også i B-delen. Efter indgående drøftelser med udgavens første filologiske tilsynsførende, professor Diderichsen, enedes man om, at udgaven skulle nøjes med at bringe et rimeligt variantudvalg helt efter Kungö-udgavens principper; imidlertid viste en ny prøveredaktion, at heller ikke dette var tilfredsstillende, hvorfor nogle supplerende regler blev formuleret, af hvilke den vigtigste omtales udførligt nedenfor under punkt 3.

Apparatet er normalt kun negativt; i tilfælde af rettelser i teksten imod hovedhåndskriften anføres dette håndskrifts form i apparatet med udtrykkelig angivelse af de håndskrifter, der følger det. Da variantapparatet kun bringer et udvalg, har jeg anset det for korrekest at anvende et tegn * i apparatet til præcisering af, at der findes andre ikke medtagne varianter, således at læseren ikke vildledes til at tro, at A automatisk støttes af f. eks. B, C, D, når en variant anføres fra E-H.

Specielt bemærkes:

1) Varianter fra håndskrifter, der efter alt at dømme tør formodes at bygge på andre, kendte tekstkilder, udelades.

2) Varianter, der er utvivlsomme forvanskninger (indsættelse af banale vendinger for sjældne udtryk, omdigtninger af passager hvis satiriske sigte skriveren ikke har kunnet opfatte, navneforvanskninger etc.), udelades; undtaget herfra er dog de tilfælde, hvor den samlede overlevering er usikker, eller hvor udgiveren endnu ikke har fundet frem til satirens sigte; i sådanne tilfælde medtages samtlige varianter.

3) Hvis en variant kun optræder i ét håndskrift eller i én håndskriftsgruppe udelades den normalt, hvis den da ikke på en eller anden måde frembyder